

Говоримо українською правильно

Випуск 3.

У світі 41 – 45 мільйонів осіб володіють українською мовою, яка посідає 25 місце серед найпоширеніших мов у світі. Українська мова входить до наймелодійніших мов світу і посідає друге місце після італійської серед європейських мов.

Українці завжди відзначалися високою культурою спілкування, добротою, щирістю, емоційністю, ласкавістю, делікатністю, тактовністю, ввічливістю, толерантністю. Сьогодні відзначають дві тенденції нашого повсякденного спілкування: зниження культури мовлення і навіть певна вульгаризація (за Н.В.Гуйванюк).

Пропонуємо нашим читачам вдосконалювати українську мову. Допоможуть це зробити рубрики «Нове в Українському правописі», «Типові помилки у слововживанні», «Наголос – душа слова», «Цікаві факти».

«Вчити себе самого – благородна справа»

1. **Нове в Українському правописі** **Уживання великої літери**

Пишемо з великої літери:

- торгові назви продуктових, парфумерних і т.ін. товарів, тютюнових виробів, вин, мінеральних вод та ін. напоїв беремо в лапки: *цукерки «Асорті», сир «Королівський», шоколад «Світоч», мінеральна вода «Моршинська», напій «Живчик», шампунь «Оливковий», кросівки «Найк», взуття «Крокс»;*
- Назви виробничих марок технічних виробів (машин, приладів і т.ін.) беремо в лапки: *автомобілі «Нісан», «Вольво», «Фольксваген», літак «Боїнг 777», трактор «Слобожанець».*
- Назви самих виробів беремо в лапки і пишемо з малої літери: *«нісан», «вольво», «фольксваген» (автомобілі), «слобожанець» (трактор), «боїнг» (літак).*
- перше слово в назві (і всі власні назви) у власних назвах кораблів, поїздів, літаків тощо беремо в лапки: *круїзний лайнер «Гармонія морів», поїзд «Чорноморець»;*

- абрєвіатурні назви виробничих марок і виробів пишемо без лапок: *Ан-225, А-340, В-77, КраЗ*.

Велика літера в особливому стилістичному вживанні

- Із великої літери пишемо такі найменування, як *Високі Договірні Сторони, Надзвичайний і Повноважний Посол(у дипломатичних документах), Автор, Видавництво(в договорі), Замовник, Виконавець (в угодах) і т.ін;*
- пишемо займенники *Ви, Ваш* як форму ввічливості у звертанні до однієї конкретної особи в листах, офіційних документах тощо: *повідомляємо Вам...; Вітаємо Вас...; У відповідь на Ваш лист...;*
- пишемо деякі загальні назви в контекстах, де наголошено на особливому змісті цих назв: *Батьківщина, Вітчизна, Честь, Людина, Мати;*
- перше слово в офіційних складених назвах органів влади, установ і організацій, товариств, об'єднань: *Міністерство освіти і науки України, Рада національної безпеки та оборони України, Прокуратура міста Одеси, Національний банк України, Міжнародний валютний фонд;*
- назви сайтів з родовим словом з великої букви та в лапках: *мережа «Фейсбук», енциклопедія «Вікіпедія»*. Назви сайтів без родового слова пишемо з малої букви: *твітер, гугл;*
- пишемо перше слово назв церков: *Українська православна церква, Римсько-католицька церква, Вірменська апостольська церква.*

2. Типові помилки у слововживанні

Неправильно	-	<i>правильно</i>
Моя автобіографія потрібна?	-	Автобіографія потрібна?
надсилати за адресою	-	надсилати на адресу
без сумніву	-	безперечно, певна річ, напевно
нестерпна біль	-	нестерпний біль
за браком часу	-	через брак часу
приймати участь	-	брати участь
в любий час	-	будь-коли, коли хочете
відволікати увагу	-	відвертати увагу
відкрити двері	-	відчинити двері
суха тряпка	-	суха ганчірка

хлопнути дверима	-	грюкнути (гримнути дверима)
по всіх правилах	-	за всіма правилами
завітна мрія	-	заповітна мрія
по заявках	-	відповідно до заявок

3. Наголос – душа слова

Пропонуємо групи слів з наголосом на першому та на другому складах.

Наголос на **першому** складі завжди:

бУдемо, вАги, вИняток, вИпадок, вИсновок, вІльха, вІрші, вчЕння, гЕтьман, грОшей, дАно, дІтьми, дОнька, дОньчин, дрОва, жАлісливий, зАгадка, зАклепка, зОзла, зрУчний, кАмбала, кИдати, кИшка, кОлія, кОсий, кУрятина, лАте, мАркетинг, нАчинка, Олень, пІдлітковий, приЩіпка,

Наголос на **другому** складі завжди:

арАхіс, абО, абИде, алЕ, анІж, борОдавка, визвОльний, везЛА, вимОва, вимОга, вітчИм, вперЕміш, всерЕдині, гуртОжиток, довІдник, допізна, експЕрт, завдАння, жадАний, індуСтрія, квартАл, навчАння, надліШок, новИй, оптОвий, перЕпис, піцЕрія, позАторік, подУшка, почАсти, правОпис, тризУб, ціннИк, чорнОслив, чорнОзем, щавЕль.

4. Цікаві факти

* Лате чи лате

У словниках української мови є слово *кофе*, але краще його уникати. Краще вживати слово *кава*. Не кофейний, а кавовий, не кофейник, а кавник. Напій, що складається з молока й кави еспресо називається лате, як і в італійській мові, з якої воно походить.

* За дослідженнями вчених, половина усіх слів, які функціонують у нашій мові, припадає на іменник. Це зрозуміло, бо ж він дає назви усьому, що нас оточує. Варто зауважити, що іменник є ще й незрівнянним з іншими частинами мови за можливістю поповнюватися новими словами.

* За частотою вживання дієслово посідає друге місце після іменника і має удвічі менше слів, ніж іменник. Щоб утворити висловлювання, достатньо наявності іменника й дієслова.

*Числівник – чи не найменша за кількістю слів частина мови, яка нараховує у своєму складі лише кілька десятків відповідних одиниць. За частотою вживання серед інших слів у нашому мовленні він займає лише восьме місце.

*За кількістю слів, уживаних у нашій мові, прикметник посідає четверте місце (пропускаючи вперед іменник, займенник, дієслово):

– Прикметник «чорний», крім колірної ознаки, несе у собі негативне забарвлення, він є уособленням суму, горя, печалі, зла.

– Прикметник «червоний» називають кольором борні і вірності. У староукраїнських пам'ятках червоний колір має назви: червений, червлений, черлений, челлений. Його назва походить від особливого виду комах – червеців, з яких виготовляли червону фарбу.

*Звідки взявся голубий колір?

Слово «голубий» буквально означає «колір голуба». Люди здавна помітили особливість забарвлення цього птаха: він увесь білий (або ж сірий), а шия – дивного кольору, тому й назвали цей колір голубиним – голубим.

Література

1. Авраменко О. 100 експрес-уроків української. Частина 2: посіб.- К.: КНИГОЛАВ, 2017
2. Терещенко В.М. Навчально-методичний посібник: Методика реалізації Українського правопису в новій редакції у закладах середньої освіти/ В.М.Терещенко, А.О.Панченков. – Харків: Соняшник, 2019
3. Новий український правопис: коментарі, завдання та вправи. 5-11 класи/ упоряд. О.Г.Куцінко. – Х.: Вид. група «Основа», 2019
4. 100 тем. Українська мова /Т.О.Квартник. – Х.: АССА, 2015
5. Хворостяний І.Г. Українська мова: лайфаки/ - Харків: Вид-во «ранок», 2018